

gemeente
Oldambt

Bijlage 1

Erfgoedstrategie gemeente Oldambt

Erfgoedstrategie

Gemeente Oldambt

Colofon

Samenstelling en
redactie

Eef Flooren (gemeente Oldambt)
Thessa Fonds en Olav Reijers (The Missing Link)

Inhoud

Inhoud	1
1 een nieuwe aanpak	2
1.1 doelen	2
1.2 aanleiding	3
1.3 missie	3
1.4 werkwijze	5
2 verhaallijnen	8
2.1 ontwikkelingsperspectief	8
2.2 verhaallijn Graanrepubliek	9
2.3 verhaallijn Dollardland	11
3 doelen	15
3.1 aanbevelingen	15
3.2 verhaallijnen uitdragen	18
4 projectenlijst	20

1 een nieuwe aanpak

1.1 doelen

De gemeente Oldambt wil haar rijke verleden toegankelijk en bruikbaar te maken. Door meer structuur en duidelijker keuzes moet het erfgoed een bijdrage gaan leveren aan de realisatie van de brede maatschappelijke doelstellingen van de gemeente. Met deze erfgoedstrategie streeft de gemeente specifiek drie doelen na:

1

identiteit

Erfgoed zorgt voor een gevoel van identificatie en verbondenheid met de omgeving. De erfgoedstrategie legt de basis voor een duidelijk profiel van de gemeente Oldambt, waar bewoners en bezoekers zich mee kunnen identificeren.

2

integraal

De verschillende erfgoedwaarden in de gemeente vormen gezamenlijk een verhaal. Daarom benadert Oldambt het erfgoed niet langer sectoraal en objectgericht maar integraal. Om een gebiedsgerichte benadering toe te kunnen passen is het nodig dat alle erfgoeddisciplines de krachten bundelen (gebouwen, archeologie, landschap, geschiedenis, gebruiken) zodat het verhaal van het gebied in samenhang wordt verteld en getoond. Daarnaast dient de visie op erfgoed geïntegreerd te worden in beleidsvelden zoals economie, stedenbouw, cultuur, toerisme en recreatie.

3

zichtbaar en beleefbaar

Erfgoed met het achterliggende verhaal moet zichtbaar en beleefbaar worden. Lijsten, kaarten en rapporten worden vertaald naar de praktijk. Op die manier kunnen bewoners, bedrijven, organisaties en overheden het erfgoed inzetten bij het streven naar ruimtelijke kwaliteit, sociale binding, een prettig vestigingsklimaat en een sterker toerisme.

1.2 aanleiding

Oldambt is een gemeente met een schat aan erfgoed, veel meer dan de buitenwereld maar ook de meeste bewoners weten. Dat historische karakter is geen last maar een lust. Het kan van grote waarde zijn voor de samenleving: een 'unique selling point' voor economie en toerisme, een rijke referentie voor sociale binding en een bron voor culturele ontplooiing. Identificatie en herkenning van betekenis spelen ook een grote rol in ruimtelijke en economische ontwikkeling. Het erfgoed blijkt vaak dé verbindende factor te zijn.

Om de kracht van erfgoed beter te kunnen gebruiken, stelt de gemeente Oldambt met deze nota een nieuwe strategie vast die de gemeente in staat stelt erfgoed echt beleefbaar te maken en proactief in te zetten bij het versterken van doelen op economisch, ruimtelijk en sociaal-cultureel gebied. De nadruk komt niet alleen op behoud te liggen maar vooral op gebruik en benutting van erfgoed als toegevoegde waarde. De erfgoedbenadering verbreedt zich van sectoraal naar integraal waarbij erfgoed wordt toegepast binnen meerdere beleidsterreinen.

1.3 missie

De gemeente Oldambt streeft ernaar het verhaal van de plek te verbinden met de ambitie van de plek. Erfgoed moet bijdragen aan de ruimtelijke, economische en sociaal culturele opgaves van de gemeente. De Toekomstvisie van Oldambt (Oldambt Grenzeloos Goud; 21-04-2010) en de hierin beschreven ambities 'Jongste watergemeente', 'Eigentijdse graanrepubliek' en 'Ruimte voor pionieren' vormen hierbij de leidraad.

Beleidsdoelen uit de Toekomstvisie Oldambt, Genzeloos Goud

	eigentijdse graanrepubliek	ruimte voor pionieren	jongste watergemeente
thema	landbouw	ondernemerschap	water
beleidsdoel	• cultuurhistorie vindbaar en verklaarbaar • landbouw en natuur versterken • overgangen stad land koesteren	• gezondheid/zorg/sport/ wellness versterken • starterseconomie via flexibilisering regelgeving • verbreding onderwijs koppelen aan energieprojecten	• water(recreatie) als economische drager • beleving creëren • water als energiebron
projecten	• integrale cultuur & evenementenprogrammering • cultuurhistorie zichtbaar • beeldkwaliteit A7 zone • natuurlandschap & landbouw	• wellness & zorgarrangementen • vermarkten status werelderfgoed Wad & Dollard • pilot landbouw en energie • waterbeheer en energie • duurzame energie • binnenstad Winschoten • outletcentrum	• vaarverbindingen Blauwe stad • water in centrum Winschoten • ontwikkeling noordrand Blauwestad

Beleidsdocumenten waar erfgoed een echte bijdrage kan leveren aan het realiseren van de gestelde doelen:

- Toekomstvisie Grenzeloos Goud
- Kwalitatief Ruimtelijk ontwikkelingsperspectief
- Cultuurnota 2012-2016
- Nota Archeologie
- Beleidsplan recreatie, toerisme en evenementen
- Centrumvisie Winschoten 2025 met uitvoeringsprogramma

1.4 werkwijze

Hieronder is het werkproces beschreven dat is doorlopen om tot deze strategie te komen. Kern van de aanpak is het ontdekken en formuleren van verhaallijnen die een rode draad door de geschiedenis van het gebied vormen en nog steeds actueel zijn.

stap 1: historisch verhaal en identiteit

Het erfgoed van de gemeente Oldambt is geïnventariseerd en gestructureerd. Dit is ook gedaan voor de verschillende beleidsdoelen zoals verwoord in bestaande visiedocumenten. 'Grenzeloos Goud' en de hierin beschreven doelen vormen de leidraad. Ook is aangesloten bij lopende projecten binnen de gemeente. De gevonden structuur is verbeeld in verhaallijnen. De verhaallijnen koppelen de hedendaagse thema's en de toekomst aan het verleden. De verhaallijnen sluiten aan op de maatschappelijke opgaves.

stap 2: hedendaagse ambitie

Het erfgoedpotentieel dat in stap 1 is vastgesteld, is in twee werksessies getoetst en aangevuld met verhalen en ervaringen. De ambtenaren van verschillende (beleids)afdelingen van de gemeente hebben een bijdrage geleverd in de interne werksessie op 22 oktober 2013. Bij de externe waardensessie op 21 november 2013 waren vertegenwoordigers van lokale maatschappelijke verenigingen, ondernemers, ambtenaren en de portefeuillehouder aanwezig.

Uit de sessies kwam een aantal aandachtspunten naar voren die in de strategie zijn verwerkt en terugkomen in de aanbevelingen en projectenlijst:

- Er is behoefte aan focus en keuze voor een paar activiteiten en projecten die goed en zorgvuldig worden opgezet en uitgevoerd. Belangrijk is dat het verhaal van Oldambt in samenhang naar voren komt.
- Er is behoefte aan een nieuwe aandachtstrekker, na het boek van Westerman.
- Het verhaal van Oldambt moet op een aantrekkelijke en moderne manier verteld worden met gebruik van nieuwe media, zoals app's en QR-codes.
- Bezoekers en veel bewoners waarderen de rust en ruimte maar zij kennen het verhaal en de geschiedenis van het landschap slecht omdat het nauwelijks zichtbaar is.
- Er worden nu (te) weinig jonge doelgroepen getrokken.
- De inwoners van de gemeente zijn te weinig op de hoogte van de lokale geschiedenis en de kansen die er liggen.

stap 3: toekomstig imago

Met de in fase 1 en 2 verzamelde gegevens, kan de gemeente overgegaan tot een concrete vertaling naar de praktijk. Het gaat er om een sterk en verleidelijk verhaal in de hoofden en harten van bewoners en bezoekers te krijgen. Het gepresenteerde erfgoed van Oldambt moet straks een eenheid vormen van interessante elementen die blijven boeien en die gevoelens en emoties prikkelen van zowel bewoners als bezoekers.

In deze stap is een groslijst van concrete projecten geformuleerd (zie bijlage) waaruit de gemeente vier projecten selecteert, in overleg met de overige deelnemers aan de werksessies. Deze vier projecten worden uitgewerkt - inclusief financiële paragraaf - en als voorstel aan de gemeenteraad voorgelegd ter goedkeuring.

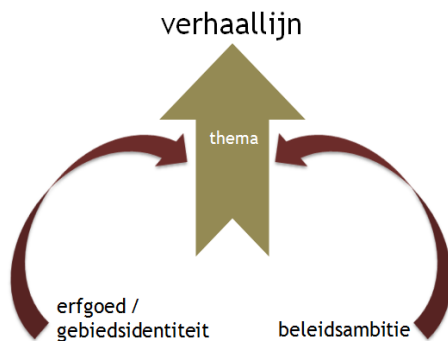
waarom verhalen vertellen?

- ordening: een verhaal zorgt voor een ordening van gebeurtenissen en zet deze in een kader.
- verbinding: een verhaal verbindt mensen met elkaar. Als zij een verhaal delen, schept dat een band.
- betekenis: verhalen geven betekenis aan gebeurtenissen en objecten en helpen mensen zich te identificeren met de plek.
- beleving: verhalen richten zich niet alleen op de ratio maar ook op het gevoel, waardoor mensen worden aangesproken en geraakt.
- sturing: verhalen bieden mensen houvast en geven richting.

2 verhaallijnen

2.1 ontwikkelingsperspectief

Het verhaal van de gemeente Oldambt heeft zich gedurende vele jaren ontwikkeld en zal zich blijven ontwikkelen. Vergeten verhalen worden weer naar boven gehaald, maar zij moeten ook steeds op andere manieren worden verteld, om te blijven boeien. Ook voor toekomstige generaties. De verhaallijnen moeten niet gezien worden als een dogmatische en statische beschrijving van het aanwezige erfgoed. Het gaat juist om een sterk en verleidelijk verhaal dat in de hoofden en harten van mensen bestaat en blijft bestaan. Het verhaal kan allerlei aspecten bevatten. Het kan vertellen over archeologische vondsten, historische landschappen, gebouwde monumenten, volksverhalen, gebruiken en dialecten. Uitgangspunt vormt de ontstaansgeschiedenis van het landschap en de elementen en verhalen die daarin thuis horen.

Met de inzet van verhaallijnen streeft de gemeente ernaar het erfgoed beter toepasbaar en toegankelijk te maken. Het gaat niet zozeer om de afzonderlijke objecten, maar om de samenhang en de verhalen daarachter. Uitgangspunt daarbij is altijd de mens. Immers, om erfgoed beleefbaar en begrijpelijk te maken, is het zaak aan te sluiten bij de leefwereld van mensen. Verhalen vertellen is zo oud als de mensheid. Een behoefte die de mens altijd heeft gehad en zal houden. Om de wereld te begrijpen. Om informatie over te brengen. Om betekenis te geven aan het leven. Een goed verhaal beklijft, inspireert en motiveert. En stelt mensen in staat om informatie te onthouden en door te vertellen.

De verhaallijnen bieden in feite een ontwikkelingsperspectief voor de toekomst van het erfgoed. Met toepassing van de verhaallijnen kunnen de kwaliteiten van de gemeente nog beter worden gewaarborgd en benut als inspiratiebron voor nieuwe ontwikkelingen. Aan de hand van de input uit de waardensessies, is ervoor gekozen de nadruk te leggen op de landschappelijke en culturele diversiteit van de gemeente. Het verschil tussen stad en land wordt benadrukt. Tegelijkertijd wordt de gedeelde historie aangegrepen om de eenheid te benadrukken. Dit leidt tot de vaststelling van twee verhaallijnen: Graanrepubliek en Dollardland.

2.2 verhaallijn Graanrepubliek

De verhaallijn Graanrepubliek benadrukt de landbouwhistorie van de gemeente. Dankzij het boek van Frank Westerman kent iedereen Oldambt als het meest markante agrarisch landschap van Nederland. De verhalen en elementen die hiertoe behoren, zijn natuurlijk de prachtige herenboerderijen met hun slingertuinen, schuren en akkers, maar ook het landarbeidersconflict, de opstand van 1929, strokartonfabrieken, de nationale landbouwpolitiek en de champagnejaren.

Het verhaal van Oldambt begint in de prehistorie toen de mensen gingen wonen op de hoge en droge plaatsen in het zogenaamde 'schiereiland' Winschoten. De dekzandruggen waren ideale plaatsen in het landschap waar de eerste mensen zich vestigden. Na een lange periode van onbewoonbaarheid door het veen, gingen harde werkers in de 9de eeuw van start met het ontginnen van het Wold-Oldambt. De bewoners brachten grote veengebieden in cultuur waar voornamelijk rogge op werd geteeld. Helaas mocht dit niet baten, door de Dollardinbraken kwam een groot deel van Oldambt tijdens de Late Middeleeuwen onder water te staan. De bewoners wisten na veel zwoegen de Dollard weer terug te drijven. Dankzij de vruchtbare kleibodems die achterbleven, had Oldambt de troeven in handen om tot de graanschuur van Nederland uit te groeien. Het is dan ook niet te verwonderen dat het gebied zich ontwikkelde tot een van de meest vooruitstrevende akkerbouwgebieden van Europa. Dit heeft ook geleid tot scherpe contrasten tussen de rijke boeren en de arme landarbeiders die door de mechanisatie steeds meer banen zagen verdwijnen. Oldambt werd een communistisch bolwerk. De specialisatie in de akkerbouw heeft ook gevolgen gehad voor de traditionele boerderijbouw. De Oldambtster boerderij verschilt nogal van de overige traditionele boerderijen in Groningen. Er worden verschillende boerderijen met een dwarshuis gebouwd met zogenaamde opstreckende heerden, een typische verkavelingsvorm voor Oost-Groningen waarbij aan een bestaand perceel een nieuw ontgonnen stuk wordt toegevoegd. Deze ontwikkelen verder tot losstaande, villa-achtige woonhuizen. Net als bij buitenplaatsen zijn ook hier fraaie tuinen aangelegd, die de welstand van de eigenaren duidelijk tot uitdrukking moeten brengen.

Vanwege de uitgestrekte tarwevelden en de goede waterinfrastructuur produceerde Oldambt veel strokarton. Stro als restproduct werd verwerkt tot karton en vooral naar Engeland geëxporteerd. Het zorgde voor veel werkgelegenheid maar was vanaf de jaren '60 economisch niet meer rendabel zodat de fabrieken moesten sluiten. Strokartonfabriek 'De Toekomst' is de belangrijkste Oldambster herinnering aan deze plattelandsindustrie.

De hedendaagse landbouw heeft te maken met verschillende ontwikkelingen zoals internationalisering, schaalvergroting, verduurzaming en verbreding. Het platteland verandert sterk, ook in Oldambt. De bevolking vergrijsst, voorzieningen verdwijnen, de mobiliteit neemt toe en de agrarische sector moderniseert. De landbouw in Oldambt vervulde in het verleden vaak een rol als voorloper bij innovaties in de sector. De verhaallijn Graanrepubliek wil deze rol benadrukken en in praktische zin bruggen bouwen tussen de agrarische sector en andere bewoners en gebruikers van het platteland. De verhaallijn vertelt over het functioneel gebruiken van de troeven van het aanwezige landschap.

2.3 verhaallijn Dollardland

Dollardland staat voor de eeuwenlange strijd tegen het water, voor ondernemen en pionieren. In deze verhaallijn staat transformatie centraal. Het vertelt over de inwoners van Oldambt die de touwtjes zelf in handen nemen en het land naar hun hand zetten. Zij hebben het huidige landschap gemaakt dat naast landbouw en veehouderij ook voor wonen en toerisme wordt gebruikt. De verhaallijn verbindt de verschillende kernen met elkaar in hun streven naar fraaie verblijfsgebieden en het bevorderen van recreatie en toerisme als belangrijkste pijler van de lokale economie. Deze verhaallijn sluit aan bij 'Blauwestad', het reeds bestaande marketingconcept van de gemeente. Het beschrijft de gemeente als aantrekkelijke verblijfsplaats voor toeristen en dagjesmensen waar water een belangrijke rol in speelt. Zo telt de gemeente niet minder dan vijf jachthavens.

De verhaallijn vertelt over Oldambt als plek voor pioniers die het landschap naar hun hand zetten. De nadruk ligt op de bewoningsgeschiedenis van het gebied. Niet alleen over het wonen op de oude grondmorene ruggen - de lintbebouwing - maar ook over de rijkdom die terug te zien is in huizen en kerken. De strijd met het (zee)water en de landwinning vormen een belangrijk thema. Na het verlies van verschillende verdronken dorpen gingen de inwoners aan de slag om het land weer terug te winnen. De vele dijken en zijlen getuigen hier nog van. Dankzij inundatie kon de vijand worden tegengehouden en de kanalen zorgden voor een goed transportsysteem. Nu gebruiken we het water nog altijd dankbaar voor recreatie en landbouw. Water is een belangrijke motor geweest voor de economische ontwikkeling van het gebied maar zorgde ook voor extra bedreigingen. Denk aan de vele overstromingen van de Dollard en vijandelijke legers die over of langs het water het gebied binnentrokken.

De huidige bebouwingstructuur in de gemeente laat een beeld zien van een meer, omringd door dorpen en linten, bij een stad van regionale betekenis. Want Winschoten wist met haar uitstekende ligging, ontsluiting (spoor en kanaal) en handelsroutes de enige stad van omvang in dit deel van Groningen te worden. Winschoten ontstond in de middeleeuwen, waar de handelsweg tussen Groningen en Münster met de Rensel kruiste. Door de strategische ligging werd de stad een versterkte vesting tijdens de 80-jarige oorlog. Deze vestingwerken zijn nu niet meer in het straatbeeld te zien omdat ze in de 18de eeuw werden gesloopt toen ze hun strategische functie hadden verloren.

De handelsfunctie van Winschoten bleef echter belangrijk. Dit werd onder meer ondersteund door het (oude) Winschoterdiep. De latere aanleg van de A7 versterkte de belangrijke positie van Oldambt.

Het Oldambtmeer is aangelegd als woongebied voor nieuwe bewoners van buiten de regio en is nu onderdeel van het woon- en recreatieproject Blauwestad. Het ligt op de plek van het voormalige Huningameer dat in 1850 was drooggelegd. De ontwikkeling van Blauwestad is uniek, ook Europees gezien. Cultuurgrond prijs geven aan water in een gebied dat zo gevochten heeft om droog te blijven. Het tekent het vermogen tot aanpassing van de bewoners en bestuurders van het gebied.

Samenvatting van de verhaallijnen

graanrepubliek

dollardland

thema	landbouw, landschap, saamhorigheid, voedsel, tegenstelling rijk-arm, participatie	ondernemerschap, water, wonen, toerisme, stad, gezondheid, energie, duurzaam
verhalen	• vroege bewoning in de steentijd • ontginning veengebied • champagnejaren • rode driehoek • opstand 1929 • nationale landbouw-politiek • boek Westerman • ruilverkaveling	• strijd tegen het water/ overstromingen • handelsweg Groningen-Münster • vestingstad Winschoten en schansen • 80-jarige oorlog: slag bij Heiligerlee • waterschap machtiger dan gemeenteraad • offers bevrijding WOII • jongste watergemeente
getuigen en elementen	• heerden/ boerderijen • Oldambtster boerderij met akkers, garsten • graanteelt • borgen • strokartonfabriek De Toekomst • landarbeiderswoningen • bruggetjes Westwoldster Aa • Hotel Hommes • stoomtram 1882 • slingertuinen • kloosters • wierden • schiereiland Winschoten • grondmorene ruggen en oeverwallen • kerken	• dijken • zijlen en sluizen • kanalen • hamricken • kolken • Dollard • Fontana Bad Nieuweschan • Oldambtmeer • molens • Winschoterdiep • scheepsjagers • binnenvaart • garnalenvissers • verdwenen dorpen • steenhuizen • sleeplijnen inpolderingen • jachthavens

erfgoed levert een bijdrage aan

opgaves

binnen verschillende sectoren

- duurzaamheid
- ruimtelijke kwaliteit
- identiteit
- sociale cohesie
- meer bezoekers
- betrokken burgers
- profilering

3 doelen

In haar toekomstvisie ‘Grenzeloos Goud’ heeft Oldambt negen gemeentelijke beleidsdoelen geformuleerd, verdeeld over drie clusters van ambities. Twee van de drie clusters zijn identiek aan de gekozen verhaallijnen, een cluster betreft vooral het thema ‘ondernemen’ dat prima aan een van de beide verhaallijnen gekoppeld kan worden.

3.1 aanbevelingen

erfgoed klinkt door in beleid

De belangrijkste aanbeveling is het verhaal van Oldambt te laten doorklinken in zoveel mogelijk beleidsdoelen, initiatieven en projecten. Ideaal gesproken bevat ieder beleidsplan, in ieder geval op ruimtelijk terrein, een beschrijving hoe het plan past binnen en/of bijdraagt aan de verhaallijnen Graanrepubliek en Dollardland. Op deze wijze ontstaat een steeds groter besef van de eigen identiteit en wordt het eigen verhaal steeds sterker. Het geeft samenhang aan het opstellen en uitvoeren van het gemeentelijk beleid.

Voor ieder beleidsdoel afzonderlijk of per groep zijn daarnaast adviezen te geven hoe erfgoed kan bijdragen aan de realisatie ervan.

cultuurhistorie vindbaar en verklaarbaar

De gemeente ziet erfgoed als een belangrijke economische factor. Investeren in erfgoed is van groot belang voor de vitaliteit van de gemeente. Uit onderzoek van de Rijksdienst van het Cultureel Erfgoed blijkt dat erfgoed een belangrijke vestigingsfactor is. Het geeft leegstaande boerderijen met een cultuurhistorische waarde een betere kans op een tweede leven, in combinatie met de nieuwe Wet Plattelandswoningen. Zorgvuldige omgang met erfgoed leidt tot een hogere aantrekkingskracht, versterkt een gevoel van trots en identiteit en draagt bij aan recreatie en toerisme. Daartoe moeten het erfgoed en de verhalen erachter wel bekend zijn. Erfgoed is overal om ons heen; opgeslagen in gebouwen, landschappen, archieven en in de bodem ligt een schat aan materiaal. Bewoners, bezoekers en ondernemers kennen de verhalen achter deze elementen echter nauwelijks. Wanneer zij op fysieke en/of digitale wijze zichtbaar worden gemaakt in de openbare ruimte, zijn de verhalen bruikbaar voor iedereen.

Erfgoed is op verschillende manieren beleefbaar te maken. Ontwerpers en ondernemers (winkeliers, horeca) laten zich al vaker inspireren door het zichtbare landschap en oude gebouwen. Ook het ondergrondse erfgoed kan beleefbaar worden gemaakt. Dit kan onder meer bij de inrichting van de openbare ruimte of kunstuitingen, maar kan ook een stap verder door een actieve rol van de archeologie in ontwerpprocessen. Alleen al de binnenstad van Winschoten is een goudmijn van verhalen en plekken om erfgoed zichtbaar en beleefbaar te maken. Zo kan een digitaal erfgoedplatform ondersteunend zijn aan fysieke uitingen als borden en markeringen. De opgestelde verhaallijnen geven richting aan de inspiratie. In de lijst met projecten zijn verschillende ideeën beschreven.

ruimtelijke ontwikkeling

(landbouw en natuur versterken, overgangen stad en land koesteren, woonkwaliteit verbeteren)

De verhaallijnen worden verwerkt in de nieuwe structuurvisie. Uitgangspunt is dat bij iedere ruimtelijke ontwikkeling wordt aangegeven hoe deze het verhaal kan versterken en laten zien. Op die manier geeft het erfgoed richting aan ruimtelijke ontwikkelingen én wordt ingezet als communicatie-instrument dat inspireert.

De verschillende erfgoedwaarden in een gebied vormen gezamenlijk een verhaal. Daarom willen we erfgoed gebiedsgericht benaderen en is het nodig dat monumentenzorg, archeologie, cultuurlandschap maar ook natuur als een samenhangend geheel worden gezien. De bezoeker ziet niet alleen planten, dieren en huizen maar een compleet landschap met gebouwen, wegen, paden, oude en nieuwe natuur. Juist het totaalplaatje, de samenhang, spreekt burgers en bedrijven aan omdat het dicht bij hun eigen beleving staat. In marketingtermen maakt dat het bereik en daarmee de inverdienmogelijkheden van het landschap vele malen groter. Met het gebruik van de erfgoedverhaallijnen kan de structuurvisie deze samenhang en daarmee de benutting en beleving versterken.

gezondheid, sport, zorg, wellness versterken

Een belangrijke beleidsopgave is de zorg voor een fijne leefomgeving. Daarvoor is het van belang dat inwoners zich verbonden voelen met hun omgeving. En om je te kunnen identificeren met een plek, zijn verhalen nodig. Dat is waarom we de verhaallijnen introduceren en iedereen vragen mee te bouwen aan onze gezamenlijke verhalen. Gemeente en burgers hebben elkaar hierbij nodig.

Het is voor de gemeente Oldambt belangrijk om aantrekkelijk te blijven voor bewoners, bezoekers en bedrijven. Sociale samenhang en het stimuleren van ondernemers en burgerparticipatie zijn belangrijke doelen van gemeentelijk beleid. Erfgoed kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Uitgangspunt bij de omgang met erfgoed wordt 'het vertellen van een verhaal' dat samen met bewoners en bedrijven wordt opgesteld en

uitgedragen. De inzet van de eigen bewoners bij het vertellen van het verhaal wordt daarmee een voorwaarde voor een investering in bijvoorbeeld onderzoek, beheer of behoud van erfgoed. Op die manier kan het erfgoed worden ingezet bij het streven naar sociale binding en een prettig leefklimaat.

starterseconomie verbeteren

Het is de ambitie van de gemeente om de starterseconomie te stimuleren. Dit kan door in te spelen op een nieuwe trend: de cottage industries. Cottage industries zijn kleinschalige bedrijven die zich bevinden in de buitengebieden, maar die ondanks hun afgelegen ligging zijn aangesloten op landelijke en soms internationale netwerken. Omdat de voornaamste afzetmarkt voor hun gespecialiseerde producten en diensten bovenregionaal is, is dit soort bedrijven 'krimpresistent'. Het gaat om een veelbelovende groep ondernemers, die de gemeente zou kunnen aantrekken door het bieden van hulp bij de herbestemming van oude boerderijen. Hiertoe is het noodzakelijk een (beleids)visie op te stellen over herbestemming. Daarnaast is het aan te bevelen een visie op tijdelijk gebruik van panden te verwoorden, zodat er ook flexibele kan worden omgegaan met de leegstaande ruimte.

verbreding onderwijs koppelen aan energieprojecten

Het onderwijs is bij uitstek de plek om jeugd te betrekken bij het verhaal van het gebied. Dit kan op een leuke manier met gebruik van moderne media. De gemeente kan daaraan bijdragen door de doorwerking van de verhaallijnen in het onderwijs, b.v. bij erfgoededucatie, te stimuleren en te ondersteunen. Ook andere vakken lenen zich goed voor het toepassen van verhaallijnen, lesmateriaal voor erfgoed kan zeker in het lager onderwijs leerstofvervangend voor andere vakken werken zodat het goed te combineren is met taal of rekenen. Het thema energie past uitstekend in zowel de verhaallijn Graanrepubliek als Dollardland.

waterrecreatie als economische drager en beleving creëren

Ter promotie van de gemeente en haar historie wil de gemeente de verhaallijnen onder de aandacht brengen. De thema's water, erfgoed en toerisme lenen zich bij uitstek om toeristen te trekken en het landschap en de cultuurhistorie te laten beleven. Denk bijvoorbeeld aan recreatieve routes langs karakteristieke cultuurhistorische elementen en structuren op en aan het water. Juist de combinatie met nieuwe vormen van waterbeheer en -gebruik maakt het thema nog meer aansprekend en actueel. Bij ingrepen van waterstaatkundige of -technische aard dient standaard gekeken te worden hoe het verhaal voor bezoekers getoond en beleefd kan worden.

Aparte aandacht verdient Winschoten met zijn geschiedenis en zijn schat aan erfgoed. Het kan zowel reisdoel als uitvalsbasis zijn voor bezoekers van Oldambt. De belangrijkste thema's zijn water en verdediging die voor toeristen

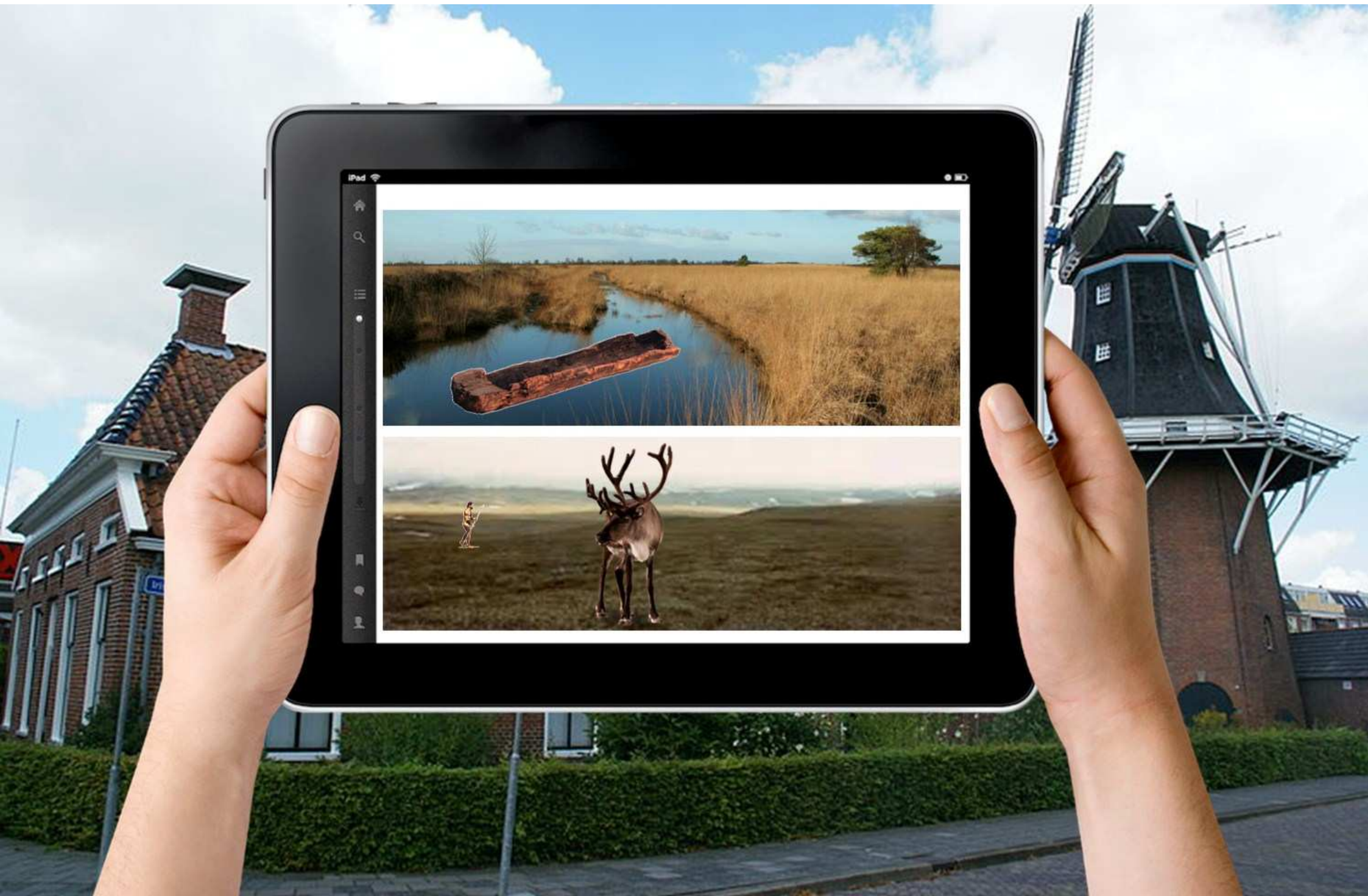
op een leuke en aansprekende manier zichtbaar gemaakt kunnen worden. Juist het gebruik van de verhaallijnen stimuleert bezoekers ook buiten de stad te kijken omdat de verhalen over het hele gebied van de gemeente liggen.

Evenementen vormen een leuke manier om het gebied op de kaart te zetten en trekken bezoekers. Een goed evenement heeft binding met een streek en zegt ook iets over dat gebied. Investeer en ondersteun juist die evenementen die het eigen verhaal versterken. Zo snijdt het mes aan twee kanten. Bezoekers hebben een leuke tijd en krijgen meer gevoel bij de omgeving wat hen ertoe kan bewegen langer te blijven of een keer terug te komen.

Belangrijk aandachtspunt is de samenwerking en afstemming met Marketing Oldambt zodat het beeld dat naar buiten komt eenduidig is. Marketing Oldambt heeft het profiel van de gemeente vormgegeven aan de hand van het concept Blauwestad. Niet voor niets sluit de verhaallijnen Dollardland hierop aan.

3.2 verhaallijnen uitdragen

Uit de werksessies bleek de noodzaak om de nadruk niet alleen op de bezoeker van buiten te leggen maar zeker op de eigen inwoners. Het is belangrijk hen eerst te informeren en inspireren met het verhaal van Oldambt. Draagvlak voor erfgoed start bij hen want trotse bewoners zijn de beste ambassadeurs voor hun eigen stad of dorp. De verhaallijnen dienen hiertoe als uitgangspunt. Ze kunnen worden uitgewerkt in boekvorm of als een digitale canon kenbaar worden gemaakt. Daarnaast promoot de gemeente een integrale werkwijze bij alle organisaties die met de gemeente werken waaronder terreinbeheerders, lokale ondernemers en het toeristisch platform.

4 projectenlijst

De projecten zijn gerangschikt in samenhangende clusters die minimaal twee beleidsdoelen uit Grenzeloos Goud dienen te versterken. Verder dient ieder project te voldoen aan de drie gestelde uitgangspunten van de erfgoedstrategie (identiteit, integraal, zichtbaar en beleefbaar) en passen binnen een of beide verhaallijnen Graanrepubliek en Dollardland.

0. Verhaallijnen bekend

Om beide verhaallijnen te laten doorklinken in beleid en uitvoering(sprojecten) moet duidelijk zijn wat de gemeente Oldambt verstaat onder Graanrepubliek en Dollardland. De informatie dient op een makkelijke en toegankelijke manier beschikbaar te zijn voor inwoners, organisaties, bedrijven en beleidsmakers zodat zij zich er door kunnen laten inspireren

brochure: Een eenvoudig en aantrekkelijk vormgegeven boekje waarin kort beide verhaallijnen staan beschreven met tekst, afbeeldingen en kaarten. Het werk kan ook alleen digitaal beschikbaar zijn.

website: Een plek waar de verhaallijnen digitaal te vinden zijn, aansluitend op de brochure, aangevuld met doorklikmogelijkheden naar extra informatie en websites.

1. Promotie en versterking binnenstad Winschoten:

Beleidsdoel: Cultuurhistorie vindbaar; Recreatie als economische drager; Beleving creëren

Verhaallijn: Graanrepubliek en Dollardland

historische geveldoeken: Het plaatsen van geveldoeken bij leegstaande gebouwen of tijdens verbouwwerkzaamheden. De geveldoeken tonen d.m.v. beeldmateriaal de beide verhaallijnen en willen de kijker stimuleren meer van de stad en het gebied te bezoeken.

<i>erfgoedetalages:</i>	De vitrines van een aantal lege panden vullen met vondsten, archiefstukken, etc, die visueel en tekstueel worden toegelicht. Hier is een minitentoontelling die het straatbeeld opfleurt. Dit kan ook in thema: bv. Kerst (denk Galerie Lafayette Parijs).
<i>monumenten zichtbaar</i>	De monumentaliteit van de stad in beeld brengen door aan ieder rijksmonument het nieuwe schildje te bevestigen, in overleg met de eigenaren; als aanvulling een route-app langs een geselecteerd aantal monumenten inclusief beschrijving. Het zelfde project kan voor het buitengebied worden uitgevoerd.
<i>verhaal in openbare ruimte:</i>	Vertellen verhaal(lijnen) in nieuw in te richten openbare ruimte, bv. parkeerplaats, d.m.v. panelen en verhalenpalen; geschiedenis laten zien. Nog levende ooggetuigen vertellen over het leven van vroeger op de plek; uitvoering ism bewoners en lokale organisaties. is een aanvulling op en verdieping van de geveldoeken en etalages.
<i>3D-reconstructie:</i>	Vesting Winschoten in 3D reconstrueren die bezoekers via een app op smartphone of tablet kunnen oproepen en beleven; geeft een extra beleving aan de stad door het toevoegen van een nieuwe tijdlaag. Met verwijzingen naar lokale ondernemers en andere bezienswaardigheden.
<i>muurgedichten/ schilderijen:</i>	Op een aantal muren van gebouwen en/of in etalages worden gedichten weergegeven (geschilderd of opgehangen), die een relatie hebben tot de regio. Sluit goed aan op geveldoeken en etalages.
<i>pollers Winschoten:</i>	In de openbare ruimte worden pollers geplaatst. Dit zijn ondergrondse erfgoedvitrines (cilindervormig) die je m.b.v. handvat naar boven trekt en kan bekijken.

2. Ontsluiting en versterking platteland:

Beleidsdoel:	Cultuurhistorie vindbaar; Landbouw en natuur versterken; Beleving creëren; Recreatie als economische drager;
Verhaallijn:	Graanrepubliek en Dollardland

<i>dwars door de Graanrepubliek</i>	Route via app door het land van de Graanrepubliek, waarbij Westerman onderweg feiten en verhalen vertelt; sluit aan op 'een landschap dat schuurt.'
<i>een landschap dat schuurt</i>	Een route langs de politieke en sociaal-economische geschiedenis van Oldambt die de andere kant van de Graanrepubliek verbeeldt; denk aan de sociale verhoudingen (arm-rijk), het gevoel van verbondenheid binnen de sociale groepen en de bijzondere positie van het communisme in het gebied; gemaakt op basis van interviews; , aangegeven met landmarks. QR-codes en panelen.
<i>Dollarddijkenroute</i>	Het verhaal van de strijd tegen het water, van de dorpen die verloren zijn en de nieuwe bewoning erna; route-app.
<i>Oldambt zien vanaf het water</i>	Route met boekje voor vaartoeristen waarin beschreven de ontstaansgeschiedenis van het landschap, de waterwegen en belangrijkste bezienswaardigheden langs en vlakbij het water.
<i>3D-reconstructie:</i>	Vesting Bad Nieuweschan in 3D reconstrueren die bezoekers via een app op smartphone of tablet kunnen oproepen en beleven; geeft een extra beleving aan het dorp door het toevoegen van een nieuwe tijdlaag. Met verwijzingen naar lokale ondernemers en andere bezienswaardigheden.
<i>op zoek naar Atlantis:</i>	Iemand verstopt een cache op een (vermoedelijke) locatie van een verdronken dorp. Anderen zoeken deze cache m.b.v. gps-coördinaten, cfr. geocaching.
<i>tijdsvensterroute:</i>	Bij het kijken door het tijdsvenster zie je hoe de omgeving er vroeger uit zag. Op dit grote doorzichtige venster is een reconstructie van het verleden afgebeeld, zo kan je de locatie bekijken alsof je er zelf aanwezig bent.
<i>erfgoedtractor:</i>	De erfgoedtractor trekt rond met een rijdende tentoonstelling over het verleden van Oldambt. Kan gecombineerd worden met speciale activiteiten, bv. educatie, taxatie oude spullen.

Europees Erfgoedlabel: Aanvraag doen voor Europees erfgoedlabel voor betekenis van Graanrepubliek voor de Europese landbouw (beleid/politiek), eventueel ism gemeente De Marne

PeerGroup - bewoners Theaterproject van PeerGroup met bewoners waarbij verhaal Graanrepubliek leidend is, voorbeeld Peergroup

3. Leegstand en herbestemming:

Beleidsdoel: Starterseconomie versterken; Ruimtelijke kwaliteit

Verhaallijn: Graanrepubliek

herbestemmingsteam: Dit team gaat aan de slag met de herbestemming van drie boerderijen.

cottage industries: Faciliteren Cottage industries in monumentale boerderijen. Dit zijn kleinschalige ondernemingen die zich bevinden in het buitengebied. De voornaamste afzetmarkt voor hun gespecialiseerde producten en diensten is bovenregionaal, is dit soort bedrijven 'krimpresistent'. Ideaal voor actieve ondernemers en pioniers.

4. Participatie bewoners met erfgoed

Beleidsdoel: Cultuurhistorie vindbaar; Wellness / sociale cohesie; Beleving creëren

Verhaallijn: Graanrepubliek en Dollardland

fluisterbanken: De fluisterbanken vertellen een verhaal over het verleden uit de mond van een oude (fictieve) inwoner van Oldambt.

5. Landbouw en boeren:

Beleidsdoel: Landbouw en natuur versterken; ruimtelijke kwaliteit

Verhaallijn: Graanrepubliek

dag van de boerderij: Jaarlijks doen de boerderijen hun deuren op en kan je hier een kijkje komen nemen. Daarnaast kan je genieten van ambachtelijk lekkers.

akkeroute: Elk seizoen wordt er een andere route gemaakt in de uitgestrekte akkers en velden, zodat je letterlijk tussen de gewassen kan lopen en de uitgestrektheid van de velden kan ervaren.

6. Educatie en onderwijs:

Beleidsdoel: Cultuurhistorie vindbaar; Verbreding onderwijs; Beleving creëren

Verhaallijn: Graanrepubliek en Dollardland

het land van toen: Locatie aan Oldambtmeer of Midwolderbos waar kinderen de baas zijn over Oldambt. Een speelplaats waar kinderen Oldambt letterlijk opbouwen met behulp van grote blokken, waterspeeltuin (cfr. De Dollard), etc.

Canon: Digitale canon van Oldambt met routes, sluit aan op het verhaal van Groningen.

7. Overig

Oldambstertoertocht Verhaallijnen koppelen aan de roemruchte schaatstocht.

evenementen koppelen aan erfgoed Aandacht geven aan erfgoed in bestaande evenementen (bv. Festival Hongerige wolf)

scheepje varen: Huur oude of gehistoriseerde bootjes faciliteren

film graanrepubliek: Film Oldambt.

Uit de projectenlijst selecteert de gemeente in overleg met de deelnemers aan de werksessies vier projecten die verder worden uitgewerkt.

De projectbeschrijving bestaat naast inspirerend beeldmateriaal uit de volgende onderdelen:

- locatie (waar krijgt dit project vorm?);
- doel (welke waarden worden gestimuleerd?);
- resultaat (wat levert dit project op?);
- betrokken partijen (wie zijn erbij betrokken en wat is de rolverdeling?);

- projectomvang (tijd, kosten, stakeholders, organisatie);
- risicomanagement (waar kan het mis gaan, waar moeten we op letten?);
- financieringsbronnen (wie betaalt wat?);
- planning en voortgang (welke doorlooptijd heeft het project?).